

Recomendación e suxestión dirixida á Comisión Interuniversitaria de Galicia para que adopte medidas específicas que permitan paliar as consecuencias negativas do novo modelo de probas de acceso á universidade para o alumnado galego

Expedientes: D.3.Q/14530/17 ao D.3.Q/14596/17

Santiago de Compostela, 19 de abril de 2017

Sr. presidente:

Como sabe, ante esta institución, mediante escrito de queixa, compareceron solicitando a nosa intervención dona [REDACTED] e outras 66 persoas.

No seu escrito, esencialmente indícanos que o mércores, día 22 de marzo, a CiUG publicou as ponderacións de notas que os reitores das tres universidades galegas fixeron chegar para que o alumnado que se presenta este ano as ABAU poidan mellorar a súa cualificación para accederen aos graos desexados en primeiro lugar. El 23 de marzo reclamouse contra esas ponderacións. O día 24 reuníronse os representantes das universidades e o día 27 modificáronse novamente os criterios.

ANTECEDENTES

A decisión de suspender, sobre a base dos novos pactos políticos, a aplicación das normas relativas ás probas de reválida, tanto en Educación Secundaria como en Bacharelato, materializouse mediante o Real Decreto Lei 5/2016, do 9 de decembro, de medidas urxentes para a ampliación do calendario de implantación da Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, que establece no artigo primeiro, punto 3, que ata a entrada en vigor da normativa resultante do Pacto de Estado social e político pola educación, a avaliación de Bacharelato regulada polo artigo 36 bis da Lei Orgánica 2/2006,

do 3 de maio, realizarase exclusivamente para o alumnado que queira acceder ás ensinanzas universitarias oficiais de grao.

Esta decisión tivo como consecuencia a necesidade dunha nova regulación das probas de acceso á universidade sobre unhas bases normativas profundamente alteradas: a derogación do anterior sistema de PAU derivada da entrada en vigor da LOMCE; a suspensión das probas de reválida que articulaba a Lei Orgánica de 2013 acordada en decembro de 2016; e un significativo cambio na organización e nas materias cursadas en Bacharelato como consecuencia da progresiva aplicación da LOMCE nos dous últimos cursos académicos para esta etapa.

Por outra parte, o Real Decreto 310/2016, do 29 de xullo, polo que se regulan as avaliacións finais de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato viuse tamén afectado polo Real Decreto-lei 5/2016, de 9 de decembro, de medidas urxentes para a ampliación do calendario de implantación da Lei Orgánica 8/2013.

O propio Ministerio de Educación, Cultura e Deporte recoñeceu a urxencia do desenvolvemento normativo deste proceso na publicación da Orde ECD/1941/2016, do 22 de decembro, que determina as características, o deseño e o contido da avaliación de Bacharelato para o acceso á Universidade, as datas máximas de realización e de resolución dos procedementos de revisión das cualificacións obtidas, para o curso 2016/2017, *“ya que la primera evaluación debe realizarse al finalizar el curso escolar 2016-2017, y por ello han de fijarse las bases que deberán respetar las Administraciones educativas para realizar los trabajos y desarrollos normativos que les corresponden”*.

Polo tanto, o marco normativo básico foi culminado a finais de decembro de 2016, rematado xa o primeiro trimestre de 2º curso de Bacharelato.

Este cambio de regulación na proba de acceso á universidade sería perfectamente asumible cunha razoable marxe de implantación pero o seu desenvolvemento normativo apenas unhas semanas antes da celebración das probas de acceso fai recaer sobre os alumnos e os seus profesores todo o peso e as consecuencias dunha inestabilidade normativa da que non son en absoluto responsables. Resultan esclarecedoras as consideracións do Defensor do Pobo Andaluz nunha actuación de oficio ante a administración educativa andaluza e as súas universidades:

“El sistema educativo español ha vinculado tradicionalmente las pruebas de acceso a la Universidad con los resultados obtenidos en los dos cursos de Bachillerato, por lo que las

decisiones adoptadas por el alumnado al cursar estos cursos, tanto respecto de las asignaturas a cursar, como respecto de las calificaciones obtenidas, tienen una incidencia muy directa sobre sus posibilidades de acceso a los estudios universitarios deseados. Por ello, resulta una cuestión de seguridad jurídica y de pura lógica que las decisiones que impliquen cambios en la regulación de las pruebas de acceso a la universidad se adopten con la antelación necesaria y no entren en vigor hasta, cuando menos, dos años después de su adopción para posibilitar que el alumnado que va a cursar el bachillerato pueda tomar sus decisiones académicas con conocimiento de las consecuencias que dichas decisiones van a tener en sus opciones de acceso a los estudios universitarios.

La prolongación del periodo de inestabilidad política en nuestro país ha determinado que las decisiones sobre el cambio regulatorio en las pruebas de acceso a la Universidad se adoptaran demasiado tarde, nada menos que a finales de diciembre de 2016, obviando los requerimientos de la lógica y las exigencias del principio de seguridad jurídica.

Esto ha supuesto que los cambios habidos en la regulación de estas pruebas de acceso incidan doblemente sobre el alumnado que está cursando actualmente segundo de Bachillerato, ya que, por un lado, los cambios se han conocido cuando ya el curso estaba iniciado y no podían cambiarse las decisiones adoptadas a principios de curso sobre las asignaturas a cursar y, porque algunas de las decisiones adoptadas cuando se cursaba primero de Bachillerato pueden resultar ahora perjudiciales para las posibilidades de acceso a los estudios deseados, sin que tengan ocasión ni tiempo para cambiar unas u otras”.

ANÁLISE

O Valedor do Pobo considera que algunhas das decisións adoptadas no últimas semanas pola administración educativa galega, polas universidades do SUG e pola Comisión Interuniversitaria de Galicia poden afectar aos principios de seguridade xurídica, boa fe e confianza lexítima na actuación dos poderes públicos. Esta institución recibiu numerosas queixas, en particular desde a Resolución conxunta do 21 de febreiro de 2017, publicada no DOG do 27 de marzo de 2017, da Secretaría Xeral de Universidades e da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para a realización, dentro do curso 2016-2017, da avaliación de bacharelato para o acceso á universidade para o curso 2017-2018 e desde as primeiras publicacións provisionais dos parámetros de ponderación na páxina web da CiUG.

O 29 de marzo de 2017 solicitouse informe a distintos órganos da administración educativa e universitaria e á CiUG sobre os cambios nos parámetros de ponderación. Nos pasados días se seguen a recibir numerosos escritos de queixa sobre tales modificacións. Varios

problemas seguen ser ter unha resposta adecuada e son decisións que se teñen adoptado sen marxe de tempo para que o alumnado afectado poida reaccionar, o que produce nas comunidades educativas unha gran inquedaanza:

-Con carácter xeral, e derivados da regulación básica establecida polo MECD na Orde ECD/1941/2016, do 22 de decembro, pola que se determinan as características, o deseño e o contido da avaliación de Bacharelato para o acceso á Universidade, as datas máximas de realización e de resolución dos procedementos de revisión das cualificacións obtidas, para o curso 2016/2017, cómpre apuntar os cambios introducidos no temario da materia de Historia. A matriz de especificacións da proba desta materia supuxo unha considerable ampliación do período histórico que pode ser obxecto de avaliación na proba de acceso, o que prexudicará ao alumnado, xa que polo avanzado do curso resulta difícil acometer un cambio nos contidos impartidos e previstos para os meses que restan.

-O propio formato das probas de avaliación resulta problemático ao introducir preguntas semi-abertas ou de opción múltiple, xunto ás preguntas abertas, sistema de avaliación que require unha preparación e unha metodoloxía de traballo moi específica e que se implanta sen apenas tempo de orientar o estudo do alumno para este formato de exame.

-Restrínxense as materias obxecto de avaliación ás cursadas como troncais en 2º de Bacharelato.

-Elimínase a posibilidade de examinarse de calquera outra lingua estranxeira que non sexa a cursada en 2º de bacharelato xa que non se da esta opción tampouco na fase voluntaria.

-A supresión na proba de avaliación final de Bacharelato de certas materias que formaban parte da P.A.U. na fase específica impide a algúns alumnos presentarse na fase voluntaria a materias que ponderaban 0,2 nos graos aos que se orientaban. En cambio, prodúcese a anomalía de que poidan presentarse, para mellorar nota, a materias non cursadas nin en 1º nin en 2º, xa que poden elixir entre as materias de opción do bloque de troncais de segundo curso de calquera modalidade.

No ámbito do Sistema Universitario Galego, a Resolución conxunta publicada o 27 de marzo non aclarou outras situacións:

1.-Na actuación de oficio se preguntaba pola situación do alumnado que esta a repetir 2º curso de bacharelato, matriculado unicamente das asignaturas non superadas e o alumnado que rematou o pasado ano 2º de bacharelato e que, por diversas razóns non se presentou ou non superou as últimas P.A.U. A Orde ECD/1941/2016, do 22 de decembro refírese ao alumnado con materias non superadas de Bacharelato do currículo anterior á implantación da LOMCE e que curse ditas materias segundo o currículo do sistema educativo anterior. Neste caso, non necesitará superar a avaliación de Bacharelato regulada na devandita orde para acceder aos estudos universitarios oficiais de grao. Aplicarase o mesmo criterio ao alumnado que obtivo o título de Bacharel no curso 2015-2016 e non accedeu á Universidade ao finalizar devandito curso. En ambos os casos, e cando este alumnado non se presente á proba, a cualificación para o acceso a estudos universitarios oficiais de grao será a cualificación final obtida en Bacharelato.

O informe remitido pola Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria con ocasión dunha actuación de oficio (D.3.Q/14625/17) indica que o alumnado que se atope nestas circunstancias e desexe acceder á universidade poderá optar por non presentarse á proba e utilizar a súa nota media de bacharelato; ou por presentarse a ABAU, tanto na fase obrigatoria e voluntaria como só na fase voluntaria. Neste último caso, o informe sinala que que o alumnado que opte por realizar a fase obrigatoria da ABAU e non a supere, manterá as súas posibilidades de acceso aos estudos universitarios oficiais coa nota media de bacharelato.

Esta información non se deriva da simple lectura da Orde ECD/1941/2016, do 22 de decembro polo que se explican as dúbidas das persoas afectadas.

Con todo, a Resolución conxunta non prevé unha adaptación da proba a este alumnado que cursou bacharelato de acordo con LOE e cunha configuración de modalidades e materias moi distinta da actual.

2.-A exención da proba de lingua galega e literatura para o alumnado que cursou fóra de Galicia o primeiro curso de bachillerato está recollida nunha orde en vigor. Unha resolución é un acto administrativo que non pode afectar materialmente o contido dunha disposición de carácter xeral no que se refire ao recoñecemento de dereitos. A Orde do 24 de marzo de 2011 non foi formalmente derogada neste punto. Non é aplicable a Orde do 10 de febreiro de 2014 pola que se desenvolve o Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia, con relación á exención da materia de lingua galega, que ten por obxecto regular os distintos supostos excepcionais e taxados nos que o alumnado

pode solicitar a exención da materia de lingua galega nos diferentes niveis e etapas do ensino non universitario. Non regula nin afecta á proba de acceso á universidade, que ten unha normativa específica propia. Tampouco lle afecta a regulación dos certificados Celga, xa que o seu obxecto é tamén distinto. Vulnera o principio de seguridade xurídica impoñer a estes alumnos esta proba sobre a que o artigo 8.2 establece que estarán exentos da realización deste exercicio os estudantes con exención da materia de lingua galega e literatura nalgún dos dous cursos de bacharelato, así como os estudantes que non realizasen ningún dos dous cursos de bacharelato en Galicia.

No ámbito das súas competencias, a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria pode elaborar unha orde específica sobre esta cuestión pero sempre con relación aos próximos cursos e non para os alumnos para quen a exención segue en vigor.

3.-Finalmente, produciuse unha profunda modificación na ponderación de determinadas materias respecto dalgúns de estudos universitarios, que poderían reducir as posibilidades de numerosos alumnos de obtención de praza nos estudos elixidos. Tales cambios non cumpriron dúas condicións básicas:

- ter unha adecuada motivación

- establecer un período transitorio para preservar as lexítimas expectativas derivadas das normas vixentes durante primeiro de bacharelato e practicamente o segundo curso, xa que a elección de materias fíxose en función de parámetros agora suprimidos ou modificados.

É evidente que a propia estrutura da proba obrigatoria de acceso –en función das materias xerais do bloque de materias troncais– e da proba voluntaria –sobre materias de opción do bloque de troncais de 2º curso de calquera modalidade e das materias xerais específicas de modalidade– condiciona as materias que pode ser ponderadas.

Con todo, naqueles aspectos ou contidos que non veñan condicionados pola normativa básica (a Orde ECD/1941/2016, do 22 de decembro, pola que se determinan as características, o deseño e o contido da avaliación de Bacharelato para o acceso á Universidade), entendemos que a administración educativa galega debe velar pola situación en que queda o alumnado de Bacharelato afectado polo cambio regulatorio, cuxos dereitos e intereses non parecen ser tomados suficientemente en consideración e cuxas aspiracións académicas e profesionais poderían verse prexudicadas polos efectos retroactivos que inevitablemente se derivan da nova regulación.

CONCLUSIÓN

Por todo o sinalado ata agora considérase necesario, en aplicación do disposto no artigo 32.1 da Lei 6/1984, do 5 de xuño, do Valedor do Pobo, facer chegar a esa Comisión Interuniversitaria de Galicia a seguinte **recomendación**:

Que dentro do ámbito de competencias da Comisión Interuniversitaria de Galicia se adopten as medidas necesarias para paliar as consecuencias negativas do novo modelo de probas de acceso á universidade para o alumnado galego. En particular, establecendo medidas transitorias que minimicen as modificacións respecto do sistema que estaba en vigor cando iniciaron a etapa de bacharelato, dentro do obrigado cumprimento dos contidos básicos regulados na normativa estatal.

A tal fin, se lle formulan as seguintes **suxestións**:

-modificar o menos posible os parámetros de ponderación con respecto aos existentes no curso 2015-2016, introducindo só os cambios esixidos pola aplicación da LOMCE en canto á estrutura de bacharelato e das materias troncais xerais, as materias troncais xerais segundo modalidade e itinerario e as materias de opción do bloque de troncais de modalidade.

-que se articule unha proba específica de acceso para os alumnos co título de bacharelato LOE e que non accederon, por calquera motivo, á universidade ao finalizar o curso 2015-2016, que desexen presentarse á proba de acceso para subir a súa nota media, con obxecto de ter as máximas facilidades para acceder aos estudos elixidos. Para os que non desexen presentarse á proba, aplicaríase a previsión xeral da Disposición transitoria única da Orde ECD/1941/2016, do 22 de decembro, e accederían coa nota media de bacharelato.

-que se manteñan as ponderacións das materias específicas, con carácter transitorio, só para os alumnos con Fase Específica superada en 2016.

-que se manteña, con carácter transitorio, a exención da proba de lingua galega e literatura para os alumnos que cursaron 1º de Bacharelato fóra de Galicia, amparados

pola vixencia da devandita exención, sen prexuízo de que os alumnos que o desexen poidan concorrer á proba de Lingua Galega e Literatura II.

Agradézolle de antemán a acollida ao manifestado nesta resolución da Valedora do Pobo, e lémbrolle a necesidade de que no prazo máximo dun mes (art. 32.2), dea conta a esta Institución da aceptación da recomendación formulada, de ser o caso, e das medidas adoptadas para darlle efectividade, tamén se é o caso.

Ademais, facémoslle saber que, en aplicación do principio de transparencia, a partir da semana seguinte á data na que se ditou a presente resolución, esta incluírase na páxina web da institución.

O principio de publicidade das resolucións desta institución refórzase no artigo 37 da Lei 6/1984, cando prevé que o Valedor do Pobo, no seu informe anual ao Parlamento de Galicia, dará conta do número e tipos de queixa presentadas; daquelas que foron rexeitadas e as súas causas, así como das que foron obxecto de investigación e o seu resultado, con especificación das suxestións ou recomendacións admitidas pola administración pública galega.

Saúdoo atentamente.

Milagros María Otero Parga
Valedora do Pobo